

Jak poprawnie sporządzić opis bibliograficzny dokumentów w bibliografii załącznikowej?

Materiały wypracowane podczas warsztatów na temat sporządzania bibliografii załącznikowej w PBW w Łodzi w Filii w Kutnie (3 grudnia 2007 r.)

Wszystkie pozycje, które są wykorzystane podczas prezentacji muszą zostać wymienione w ramowym planie prezentacji jako literatura podmiotu (bibliografia podmiotowa) i literatura przedmiotu (bibliografia przedmiotowa). Spis bibliograficzny powinien być sporządzony według porządku alfabetycznego, przy czym pod uwagę bierzemy nazwisko autora tekstu lub przy autorze nieznanym i pracy zbiorowej-tytuł dzieła.

Bibliografia podmiotowa (lektury, filmy, obrazy, reklamy i inne teksty kultury, które są analizowane i interpretowane).

Bibliografia przedmiotowa (komentarze, opracowania danego tematu czy problemu, omówienia, interpretacje, analizy tekstów uwzględnionych w bibliografii podmiotowej).

Bibliografia załącznikowa powinna być opracowana zgodnie z normami:

PN-ISO 690: 2002. Dokumentacja. Przepisy bibliograficzne. Zawartość, forma i struktura.

PN-ISO 2:1999. Informacja i dokumentacja. Przepisy bibliograficzne. Dokumenty elektroniczne i ich części.

PN-79/N-01222/07. Kompozycja wydawnicza książki. Bibliografia załącznikowa.

UWAGA!!!

- I. Należy stosować konsekwentnie jednolity system interpunkcji we wszystkich opisach bibliograficznych zawartych w danej publikacji.
- II. Poszczególne człony opisu oddzielamy od siebie przecinkami.
- III. Tytuły tekstów zapisujemy *pismem pochylm-kursywą* i wielką literą.
- IV. W przypadku niepodanego w książce roku wydania, piszemy rok przybliżony, datę druku lub datę „copyright”, np. ok. 2001, 1953 druk, cop. 2001.
- V. Numery ISBN występują w dokumentach wydanych od ok. 1976 r.
- VI. Tytuły czasopism, gazet ujmujemy w cudzysłów „...”.
- VII. Polski cudzysłów ma następującą postać „...”.
- VIII. Skrót od strona to „s.”
- IX. Skrót od tom to „t.”
- X. Skrót od wydanie to „wyd.”
- XI. Skrót od wydawnictwa to „wydaw.”- piszemy z wielkiej litery np.: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- XII. Skrót od numer to „nr” (zapisujemy bez kropki na końcu). Zasada ta obowiązuje przy skracaniu wyrazów, których ostatnia litera wyrazu równa jest ostatniej literze skrótu, np. magister – mgr, wg – według.
- XIII. Opis bibliograficzny kończymy kropką z wyjątkiem adresów internetowych.

Wzory opisów bibliograficznych

1. Opis bibliograficzny książki (wydawnictwa zwarte)

Autor (nazwisko, inicjał imienia), *Tytuł. Podtytuł*, odpowiedzialność drugorzędna (redaktor w pracy zbiorowej; autor opracowania, przekładu, oznaczenie wydania (wyd. 2, wyd. 3 zm.), (nazwa wydawnictwa), miejsce i rok wydania, Numer znormalizowany ISBN (tylko przy opisie książki jako całości).

Przykłady:

Kopaliński W., *Słownik wydarzeń, pojęć i legend XX w.*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999, ISBN 83-01-12849-6.

Kuncewicz P., *Proza polska od 1956*, t. 4, Wydawnictwo BGW, Warszawa 1994, ISBN 83-86091-03-7.

Mrowcewicz K., *Przeszłość to dziś. Literatura, język, kultura*, cz.1, wyd. 4, Stentor, Warszawa 2006, ISBN 83-86018-88-7.

Pajewski Janusz, *Pierwsza wojna światowa 1914-1918*, wyd. 3, dodr., Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, ISBN 83-01-14162-X.

Richardson Dan, Jacobs Jessica, Jacobs Daniel, *Egipt*, wyd. 2 zaktual., Wydawnictwo Pascal, Bielsko-Biała 2005, ISBN 83-7304-133-8.

Encyklopedia prawa, red. U. Kalina-Prasznic, Wydawnictwo C. H. Beck, Warszawa 1999, ISBN 83-7110-887-7.

2. Opis bibliograficzny artykułu w wydawnictwie zwartym

Autor artykułu, *Tytuł artykułu*, w: Autor książki, *Tytuł książki, z której pochodzi artykuł*, oznaczenie wydania, miejsce i rok wydania, numery stron, na których znajduje się opisywany fragment.

Przykład:

Gołębniak B. D., *Nauczyciele a reformy programu*, w: *Pedagogika*, t. 2, Warszawa 2004, s. 144-147.

3. Opis bibliograficzny fragmentu książki

Autor, *Tytuł*, oznaczenie wydania, wydawca, miejsce i rok wydania, numery stron, na których znajduje się fragment. **Przykład:** Michałowska T., *Średniowiecze*, wyd. 2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1995, s. 42-142.

4. Opis bibliograficzny rozdziału książki

Autor, *Tytuł*, oznaczenie wydania, wydawca, miejsce i rok wydania, *Tytuł rozdziału*, numery stron, na których znajduje się rozdział.

Przykład:

Jedliński R., *Gatunki publicystyczne w szkole średniej*, Warszawa 1984, *Praca nad wywiadem w szkole średniej*, s. 184-197.

5. Opis bibliograficzny utworu literackiego zamieszczonego w antologii jednotomowej

Autor utworu, *Tytuł utworu*, w: *Tytuł antologii*, nazwisko redaktora naukowego, oznaczenie wydania, miejsce i rok wydania, numery stron, na których znajduje się utwór.

Przykład:

Tetmajer K., *Danae Tycjana*, w: *Poezja Młodej Polski*, wybór M. Jastrun, wyd. 3 zm., Wrocław 1967, s. 46-47.

Mękę Bożą spominajmy, w: *Średniowieczna pieśń religijna polska*, oprac. M. Korolko, wyd. 2 zm., Wrocław 1980, s. 19-23.

6. Opis bibliograficzny utworu literackiego zamieszczonego w antologii wielotomowej

Autor utworu, *tytuł utworu*, w: *tytuł antologii*, nazwa edytora naukowego, oznaczenie wydania, oznaczenie tomu, miejsce i rok wydania, numery stron, na których znajduje się utwór.

Przykład:

Szymanowski J., *Już nie usłyszysz mego westchnienia*, w: *Poezja polska*, t. 1, wybór S. Grochowiak, J. Maciejewski, Warszawa 1973, s. 20-21.

7. Opis bibliograficzny wstępu krytycznego, przedmowy, posłowania w dziele naukowym

Autor wstępu, *Wstęp*, w: autor, *Tytuł*, miejsce i rok wydania.

Przykład:

Hutnikiewicz A., *Wstęp*, w: Szaniawski J., *Wybór dramatów*, Wrocław 1988, s. V-LXXII.

8. Opis bibliograficzny definicji z encyklopedii bądź słownika

Autor definicji (jeśli jest), *Tytuł definicji*, w: Autor, *Tytuł*, miejsce i rok wydania, strona lub numery stron, na których zamieszczona jest definicja.

Przykład:

Zych A., *Afazja*, w: *Encyklopedia pedagogiczna XXI w. T. 1, A – F*, Warszawa 2003, s. 217.

Kształcenie, w: Okoń W., *Nowy słownik pedagogiczny*, wyd. 2 rozszerz., Warszawa 1998, s. 189-191.

9. Opis bibliograficzny artykułu z czasopisma

Autor artykułu, *tytuł artykułu*, „Tytuł czasopisma”, rok, numer czasopisma, numery stron, na których znajduje się artykuł.

Przykład:

Narkowicz L., *Czy Mickiewicz mówił po litewsku?*, „Polonistyka”, 2007, nr 10, s. 54-57.

Hołdys A., *Zbyt cenne by je nosić*, „Wiedza i Życie”, 2007, nr 8, s. 4-8.

10. Opis bibliograficzny map i planów

Dane do opisu należy przejmować z ramki. Jako autora traktujemy kartografa, elementem obowiązkowym jest określenie rodzaju dokumentu: mapa, plan, atlas, jeśli nie występuje w tytule. W opisie map podajemy skalę po tytule. Mapy, plany i atlasy samoistne wydawniczo opisujemy jak wydawnictwa zwarte (książki), a zamieszczone w wydawnictwie zwartym lub ciągłym opisujemy jak artykuły.

Przykłady

Beskid Sądecki. Mapa, 1:1000 000, wyd. 10, Warszawa 1975.

Wisła. Turystyczny plan miasta. Mapa, 1:25 000, Katowice 2004, ISBN 83-87502-76-6.

11. Opis bibliograficzny ilustracji (fotografii, reprodukcji, nut) zamieszczonej w książce

Autor dzieła (grafik, malarz, autor fotografii), *Tytuł dzieła*, [oznaczenie rodzaju dokumentu], w: Autor książki, w której zamieszczona jest ilustracja, *Tytuł książki*, oznaczenie wydania, oznaczenie tomu, miejsce i rok wydania, numer strony, na której znajduje się ilustracja.

Przykład:

Hermanowicz H., *Baszta stolarska*, [fotografia], w: Hermanowicz H., Banach J., *Kraków – cztery pory roku*, wyd. 4, Kraków 1978, s. 72.

Leonardo da Vinci, *Dama z gronostajem* [reprodukcja], w: M. Rzepińska, *Siedem wieków malarstwa europejskiego*, wyd. 3, Wrocław 1988, tabl. XXI.

Ja mam dwa kółka, [nuty], muz. i oprac. M. Mazurek, sł. D. Orłowska, w: Stankiewicz Z., *Repertuar uzupełniający do wychowania muzycznego w klasach V-VIII*, Warszawa 1975, s. 158-162.

• Opis bibliograficzny ilustracji zamieszczonej w czasopiśmie

Autor dzieła, *Tytuł dzieła*, [oznaczenie rodzaju dokumentu], „Tytuł czasopisma” i rok, numer czasopisma, numer strony, na której znajduje się ilustracja.

Przykład:

Paculski J., *Kompozycje dekoracyjne*, [ilustracja], „Plastyka w Szkole”, 1983, nr 10, s. 392.

• Opis bibliograficzny fotografii, dzieła sztuki zamieszczonego w Internecie

Autor dzieła, *Tytuł dzieła*, [typ nośnika], [data dostępu], warunki dostępu

Przykład:

Wypiański S., *Portret dziecka (Portret Mietka)*, [online], [dostęp 31 stycznia 2007], dostępny w Internecie: http://www.pinakoteka.zascianek.pl/Wypianski/Wyosp_Dzieci.htm

• Opis bibliograficzny strony internetowej

Autor (osoba lub instytucja) portalu (strony), *Tytuł portalu*, [typ nośnika], data wydania, data aktualizacji, data dostępu, warunki dostępu

Przykład:

Uniwersytet Kazimierza Wielkiego (Bydgoszcz), [online], [dostęp 3 grudnia 2007], dostępny w Internecie: <http://www.ukw.edu.pl/uczelnia/akademia.php>

• Opis bibliograficzny publikacji samoistnej w Internecie

Autor, *Tytuł pracy*, [typ nośnika], data wydania, data aktualizacji, [data dostępu], warunki dostępu

Przykład:

Skórka S., *Wirtualna historia książki*, [online], ostatnia aktualizacja 16.12.2006, [dostęp 31 grudnia 2007], dostępny w Internecie: <http://www.wsp.krakow.pl/whk/>

• Opis bibliograficzny artykułu w czasopiśmie dostępnym w Internecie

Autor artykułu, *Tytuł artykułu*, [typ nośnika], w: „Tytuł czasopisma”, rok, nr, [data dostępu], warunki dostępu

Przykład:

Agnieszka Krzemińska, *Okrutne obyczaje*, [online], w: „Wiedza i Życie”, 2007, nr specjalny, [dostęp 7 stycznia 2008], dostępny w Internecie:
<http://portalwiedzy.onet.pl/4868,12799,1433192,2,czasopisma.html>

- **Opis bibliograficzny nagrania własnego**

Autor wywiadu, *Tytuł wywiadu*, [typ nośnika], rozm. przepr. Autor nagrania, miejsce, rok nagrania, nagranie własne.

Przykład:

Sadowski Andrzej, *Subkultury młodzieżowe*, [taśma magnetofonowa], rozm. przepr. Stefan Nalewajko, Białystok 2005, nagranie własne.

- **Opis bibliograficzny reprodukcji dzieła malarskiego**

Nazwisko malarza, *Tytuł dzieła*, rodzaj reprodukcji [plakat, karta pocztowa], oznaczenie wydania, miejsce i rok wydania reprodukcji.

Przykład:

Chardin J. B., *Martwa natura*, [reprodukcja kolorowa], Warszawa 1975.

- **Opis bibliograficzny nagrania muzycznego**

Nazwisko kompozytora/wykonawcy, *Tytuł nagrania*, [rodzaj dokumentu], nazwa producenta, rok produkcji, typ nośnika.

Przykład:

Wagner R., *Cwałowanie Walkirii*, [dokument dźwiękowy], w: *Perły muzyki klasycznej*, Point Music, 2001, płyta CD.

- **Opis bibliograficzny muzyki w Internecie**

Wykonawca (autor słów, kompozytor), *Tytuł utworu*, [typ nośnika], [data dostępu], warunki dostępu

Przykład:

Czerwone Gitary, *Mija rok*, [online], [dostęp 15 grudnia 2007], dostępny w Internecie:
<http://www.czerwonegitary.pl/multimedia.html>

- **Opis bibliograficzny nagrania słownego**

Autor, *tytuł*, [rodzaj dokumentu], nazwa producenta i rok produkcji, typ nośnika.

Przykład:

Pawlikowska – Jasnorzewska M., *Wiersze*, [dokument dźwiękowy], Polskie Nagrania 1998, taśma magnetofonowa.

- **Opis bibliograficzny filmu**

Tytuł, [rodzaj dokumentu], reżyser, nazwa producenta i rok produkcji, typ nośnika.

Przykład:

Pan Tadeusz, [film], reż. A. Wajda, Warszawa, Vision Film 2000, kasetka VHS.

Mansfield Park. Ekranizacja słynnej powieści Jane Austina, [film], scen. i reż. P. Rozema, Vision, Warszawa 1999, płyta CD-ROM.

- **Opis bibliograficzny wywiadu zamieszczonego w czasopiśmie**

Nazwisko i imię osoby, która udziela wywiadu, *Tytuł wywiadu*, rozm. przepr., Imię i nazwisko osoby prowadzącej wywiad, „Tytuł czasopisma” rok, numer, numery stron.

Przykład:

Pawlak Waldemar, *Koalicja 2.0*, rozm. przepr. Jacek Żakowski, „Polityka”, 2007, nr 46, s. 18-20.

- **Opis bibliograficzny wywiadu zamieszczonego w Internecie**

Autor wywiadu (osoba udzielająca wywiadu), *Tytuł wywiadu*, [typ nośnika], rozm. przepr. (osoba przeprowadzająca wywiad), [data dostępu], warunki dostępu

Przykład:

Piotr S. Juda, *Mamy spójny model biznesowy – wywiad z prezesem zarządu Toyota Bank*, [online], rozm. przepr. M. Macierzyński, [dostęp 11 września 2007], dostępny w Internecie: <http://www.bankier.pl/wiadomosc/Mamy-spojny-model-biznesowy-wywiad-z-prezesem-zarzadu-Toyota-Bank-1637623.html>

- **Opis bibliograficzny książki dostępnej przez Internet**

Autor, *Tytuł*, [typ nośnika], autor opracowania, [data dostępu], warunki dostępu

Przykład:

Mickiewicz Adam, *Pan Tadeusz, czyli Ostatni zajazd na Litwie* [online], oprac. Marek Adamiec, [dostęp 21 grudnia 2007], dostępny w Internecie: <http://monika.univ.gda.pl/~literat/panfull/index.htm>

- **Opis bibliograficzny recenzji zamieszczonej w czasopiśmie**

Nazwisko i imię autora recenzowanej książki, *Tytuł recenzowanej książki*, rec. imię i nazwisko autora recenzji, *Tytuł recenzji* (jeśli jest), „Tytuł czasopisma”, rok, numer czasopisma, strony zajęte przez recenzję.

Przykład:

Mrożek S., *Uwagi osobiste*, rec. J. Wierzejska, *Mroźkowe pożegnanie*, „Nowe Książki”, 2007, nr 12, s. 47.

Kuczok W., *Gnój*, rec. P. Śliwiński, *Normalni, wydrażeni, źli*, "Tygodnik Powszechny", 2004, nr 32, s. 11.

- **Opis bibliograficzny recenzji zamieszczonej w Internecie**

Autor książki recenzowanej, *Tytuł książki recenzowanej*, [typ nośnika], autor recenzji, *Tytuł recenzji* (jeśli jest nadany), [data dostępu], warunki dostępu

Przykład:

Andrzej Stasiuk, *Dojczland*, [online], rec. Kamiński G. L., [dostęp 7 stycznia 2008], dostępny w Internecie:

<http://www.książka.net.pl/modules.php?name=Reviews&rop=showcontent&id=549&mail=1>

Wszystkie zaprezentowane powyżej zasady sporządzania opisów bibliograficznych mogą być wykorzystywane jako wzory do prac maturalnych

Metody sporządzania bibliografii załącznikowej

Wiadomości ogólne

Co to jest BIBLIOGRAFIA???

Wywodzi się od greckich słów: *biblion* (*biblos*) – książka oraz *graphein* – pisać, opisywać.

Jest to uporządkowany spis dokumentów dobranych według ustalonych kryteriów, spełniający zadania informacyjne. Może być to spis dzieł cytowanych w pracy, dokumentów będących podstawą rozważań, czy prac związanych z tematem. Może zawierać od kilku do kilkuset pozycji.

W przypisach bibliograficznych i bibliografiach załącznikowych kolejność elementów opisu określona jest normą (PN-ISO 690 : 2002. Dokumentacja. Przypisy bibliograficzne. Zawartość, forma i struktura).

Norma podaje elementy (obowiązkowe i fakultatywne), które powinny być uwzględnione w przypisach bibliograficznych dotyczących wydawnictw zwartych i ciągłych oraz artykułów (rozdziałów itp.) w tego typu wydawnictwach. Ustala obowiązkową kolejność elementów przypisu i określa zasady przejmowania i prezentacji informacji pochodzących z publikacji stanowiącej źródło.

Według normy podstawowym źródłem danych zawartych w przypisie bibliograficznym jest powoływany dokument. **Preferowanym źródłem danych w dokumencie jest karta tytułowa lub jej odpowiednik** (np. etykieta, klatka tytułowa). Jeżeli w dokumencie brak karty tytułowej i jej odpowiednika, dopuszcza się przejmowanie niezbędnych danych z innego źródła (np. okładki, nagłówek).

Konsekwentnie stosujemy w całej pracy raz przyjętą zasadę sporządzania przypisów i bibliografii załącznikowej (b.z.). Poszczególne elementy możemy oddzielać kropką i dwukropkiem lub przecinkiem. Po kropce element następny piszemy wielką literą, po przecinku kolejność wydania, pod red., itp. piszemy małą literą. Można też stosować odmiany czcionki lub podkreślenia. W publikacji powinno się przyjąć jednolity system interpunkcji i wyrażeń graficznych. Numery części i tomów, kolejność wydania w b. z. i przypisach oznaczamy cyframi arabskimi. Pisownia skrótów, wielkich i małych liter powinna być zgodna z zasadami języka polskiego. Na końcu opisu bibliograficznego stawiamy kropkę.

Autor (odpowiedzialność główna) – element obowiązkowy. Jeżeli dokument posiada jednego, dwóch lub trzech autorów w b. z. i przypisach wymieniamy wszystkich i szeregujemy alfabetycznie według nazwiska pierwszego na stronie tytułowej - ich personalia oddzielając od siebie przecinkami. Nie piszemy, że ktoś jest czy był: księdzem, profesorem, biskupem, doktorem, zakonnikiem etc. Dopuszcza się redukowanie do inicjałów imion autora, redaktora, wydawcy - jeżeli nie utrudni to identyfikacji osoby.

Tytuł – element obowiązkowy. Jeżeli nie można ustalić głównej odpowiedzialności (autora, autorów dokumentu), pierwszym elementem opisu powinien być tytuł. Norma dopuszcza skracanie zbyt długiego tytułu (pierwsze wyrazy muszą być podane, wyrazy pominięte zaznacza się wielokropkiem), skracanie nazwy instytucji wydawniczej, podanie inicjałów imienia w oznaczeniu odpowiedzialności, jeżeli nie utrudnia to identyfikacji osoby. Można skracać typowe wyrazy i wyrażenia zgodnie z odpowiednią normą (ISO 832).

Odpowiedzialność drugorzędna – redaktor, tłumacz, ilustrator itp. – nie jest to element obowiązkowy.

Wydanie jest elementem obowiązkowym. Informacje o zmianach dokonanych w wydaniu należy skrócić: Wyd. 5. popraw., uzup., zmien., skr., rozsz., przejrz.

Miejsce wydania i nazwy wydawcy – podawanie ich nie jest obowiązkowe. Jeżeli miejsc lub wydawców jest więcej niż jedno – piszemy pierwsze lub to, które jest wyróżnione,

lub wszystkie – w takiej kolejności, w jakiej znajdują się w źródle. Nazwę wydawcy możemy skracać.

Obowiązkowo podajemy rok (datę) wydania i od niedawna - numer ISBN!! Jeżeli publikacja wieloczęściowa ukazywała się dłużej niż rok podajemy daty graniczne. ISBN w przypadku części, artykułów itp. w wydawnictwach zwartych i ciągłych nie jest to element obowiązkowy.

Bibliografię załącznikową piszemy w ciągu – od marginesu do marginesu. Umieszczamy ją na końcu pracy lub rozdziału - po tekście głównym i ewentualnych materiałach uzupełniających (przypisy, aneksy), natomiast przed materiałami informacyjno-pomocniczymi (wykazy, indeksy, spisy treści, streszczenia).

B. z. szeregujemy alfabetycznie. Możemy ją grupować przyjmując różne kryteria treściowe lub formalne (różne rodzaje dokumentów). Wówczas w obrębie grup stosujemy zasadę szeregowania alfabetycznego lub chronologię dokumentów.

PRZYPISY

Notki, materiały uzupełniające pozwalające zrozumieć treść dokumentu: odsyłają do źródeł cytatów, porządkują dane o wykorzystanej literaturze, uogólniają opinie, eksponują powiązania pomiędzy poruszonymi zagadnieniami.

Przypisy umieszczane są u dołu strony (kolumny), na końcu rozdziału lub dzieła. Zazwyczaj oznacza się literą, cyfrą lub innym znakiem np. gwiazdką.

Istnieją dwa rodzaje przypisów: bibliograficzny i objaśniający (słownikowy i rzeczowy).

PRZYPIS BIBLIOGRAFICZNY (źródłowy). Jest skróconym opisem bibliograficznym.

Powinien zawierać podstawowe elementy identyfikacyjne powoływanego dokumentu, uzupełnione informacją o paginacji.

PRZYPIS OBJAŚNIAJĄCY. Rzeczowy - objaśnia i komentuje fragmenty tekstu głównego, zawiera wyjaśnienie twierdzeń autora nie zamieszczonych w tekście. Słownikowy - wyjaśnia trudniejsze wyrazy (obcojęzyczne, staropolskie) użyte w tekście.

W przypadku kilkukrotnego powoływania się na tę samą pracę konsekwentnie używamy zapisów skróconych polskich lub łacińskich:

Ibidem – tamże, jak wyżej (skrót : j.w.) w tym samym dziele, wyraz wskazujący na to samo źródło, na ten sam fragment dzieła, o którym była mowa wyżej (skrót : ib. lub ibid.);

Opus citatum – dzieło cytowane (dz. cyt.), które wcześniej wystąpiło w przypisach (skrót: op. cit.);

Loco citato – w miejscu wskazanym, np. książki, dokumentu (skrót : l.c.);

Idem – tenże, ten sam, o którym była mowa wyżej (skrót : id.).

BIBLIOGRAFIA

Andrzejewska J., *Bibliotekarstwo szkolne. Teoria i praktyka. T. 1, Organizacja biblioteki*, Warszawa 1996, ISBN 83-85778-59-4.

Andrzejewska J., *Edukacja czytelnicza i medialna. Poradnik metodyczno-programowy dla wszystkich typów szkół i bibliotek*, Warszawa 2003, ISBN 83-89316-01-3.

Bibliografia. Metodyka i organizacja, red. Z. Żmigrodzki, Warszawa 2000, ISBN 83-87629-43-X.

Bibliotekarstwo, red. Z. Żmigrodzki, wyd. 2 uzup. i rozszerz., Warszawa 1998, ISBN 83-87629-09-X.

Bonk B., Stronka A., *Opis bibliograficzny stosowany w bibliografii załącznikowej. Prezentacja multimedialna przydatna w edukacji czytelniczej*. [on line], [dostęp 10 listopada 2007], dostępny w Internecie: http://www.interklasa.pl/portal/dokumenty/biblioteka_zsp/bibliografia.ppt

Encyklopedia wiedzy o książce, Wrocław 1971.

Informator maturalny od 2005 roku z języka polskiego, Warszawa 2003, ISBN 83-88564-09-9.

Mendykowa A., *Podstawy bibliografii*, Warszawa 1981, ISBN 83-01-03301-0.

Saniewska D., *Vademecum nauczyciela bibliotekarza*, wyd. 6 zm. i rozszerz., Warszawa 2003, ISBN 83-904529-7-9.

Opracowanie
Barbara Dałek
Agnieszka Mikołajczyk
PBW w Łodzi
Filia w Kutnie